

PERNŠTEJN / rodové sídlo

500
LET RENESANCE
VE VÝCHODNÍCH
ČECHÁCH

2021

www.vilem500.cz

HISTORIE

Hrad založili páni z Medlova (Pernštejnové) mezi léty 1270-85. V roce 1460 vyhořel, poté byl přestavěn. K původnosti hradu bylo přistavěno důmyslné opevnění, stala se z něj pevnost. Jeho nedobytnost se osvědčila i při obléhání sídly v roce 1645. Ve válkách byl hrad bezpečným útočištěm okolního obyvatelstva. Od poloviny 17. do poloviny 18. století byl zemskou pevností. Dalšími úpravami hrad prošel v 1. polovině 16. století, kdy byl Pernštejn dostavěn do goticko-renašancní podoby. Tu si zachoval až dodnes. Hrad síce prošel v 18. a 19. století dalšími úpravami - nejdříve barokními, poté byl upraven klasicistně a romanticky, ale tyto úpravy celkový vzhled hradu již nezměnily.

Více na: www.hrad-pernstejn.cz

Víte, že...

... Pernštejnu se přezdívá mramorový hrad, byl postaven z místního nedvědkického mramoru – pro hrady netypického materiálu ?

... po obvodu jádra se nacházejí krakorce nejrozmanitějších tvarů nesoucí arkýře a ochozy, díky čemuž mají vyšší patra větší objem a plochu než nižší podlaží ?

... nikdy v historii nebyl dobyt ? Byl zařazen mezi zemské pevnosti.

... areál hradu je natolik skvostný, že se zde natáčelo přes 50 filmů ?

... název hradu je odvozen z německého slova „Barenstein“, tj. „Medvědí hrad“ s návazností na říčku Nedvědičku a obec Nedvědice (medvědice) v podhradí ?

... erbovní znak Pernštejnů - zubří hlava s korouhví byla zřejmě původně hlava pratura, žijícího v minulosti na našem území ?

POVĚSTI

PERNŠTEJNSKÝ TIS aneb rodové spojení. Podél řeky Švárovy se vracel unavený starý poutník ze Svaté země domů. Unaveně se opíral o tísovou hůl z palestinského háje. Přecházel skalnatý kopec, na kterém se lopotili kameníci, tesaři, zedníci i horníci, celkem stovky poddanců z okolních vesnic. Jedni snášeli kámen a silné kmeny, další otesávali mramorové kvádry, někteří hloubili sklepy, přiklopy a studnu. Poutník se zajímal, co to lidé staví na takové strašné skále. „Stavíme hrad,“ odešel jeden kameník. „Nikdy se vám to nepovede! Na skále nemůže vyrostl další skála!“ zhroutil se stařec. „Stavíme z kamene a ne z tvé vřely!“ odvětil kameníkův mistr. „Stopy tvých kroků dávno zaneš písek, ale naše dílo tu bude stát!“ „Nic tu nebude stát! Ani strom, ani keříček se tu neuchytí!“ zahřímá poutník a potom zraje hůl do kamenné suš. „Dříve se tato stará hůl na skále uchytí a letorosty vydrá, nežli vy postavíte hrad!“ Pak kvapem odešel a nikdo už o něm nikdy neslyšel. Lidé pokračovali ve své práci a zjara užasli nad zázrakem. Hůl skutečně zapustila kořeny, objevily se pupeny a zanedlouho vypučely zelené ratolesti. Trvalo ještě řadu let, než byl vystavěn Pernštejn, jeden z nejpevnějších a nejkrásnějších hradů. Pod hradbami s ním souběžně vyrostl z poutníkovy hole strom a zesílil v mohutný tis. Na Pernštejně se věří, že strom je strážcem hradu a že s ním má společné osudy. Když bouře zničila část koruny, klesla i velká klenba v hradišní síni. A když uschla jedna tísavá větvíčka, musel být i hradu nesen chatrný ochr. Každé jeho poškození bylo pro i předzvěstí nemoci či smrti v rodu. A pokud padne tento krásný strom, zanikne i hrad Pernštejn.

MEDVĚDÍ POMSTA aneb jak Pernštejn ke jménu přišel. V době, kdy právě postavený hrad Pernštejn neměl ještě žádné jméno, mival pod hradem své bydlíště uhlíř. Ustávní pobyt na zdevastované a těžké práce zocelily jeho svaly a zastes zápas s dravou zvířetí ho učinily neobyčejně a neohroženým. Jednou ve sklině rozsedlině objevil medvědí doupě. Uhlíř nenašel medvěda, jen hrací si medvičata. Uhlíř je odnesl je do domu na hrani směru malému synkovi. Radost dítěte však dlouho netrvala. Na druhý den zanesl uhlíř medvičata na hrad a daroval je hradišním pánovi. Když se medvědice vrátily do sluje a zjistily, že ji někdo uloupil mláděta, dala se do hrozného řevu a proměnila se v zuřící šelmu. Bystrý čich ji přivedl na stopu. Přiblíhla k uhlířově chaloupce právě ve chvíli, kdy uhlíř se ženou odešel k milíři. Doma pokojně spal pouze malý hoší. Roztlučená medvědice marně hledala svoje mládě. Nakonec popadla uhlířova synka a zmizela s ním v lese. Úloupení medvičat tak uhlíř těžce odpykal. V místech uhlířovy chalupy vznikla postlží ves. Na památku smutného uhlířova příběhu byla nazvána Nedvědič, v staročechy znané jako medvědice. Do obecní pečeti později dostala vřímou medvědice, jež nese v předních tlapách dítě. A nově postavený hrad byl pokřtěn na Medvědí kámen, německy Barenstein. A odtud k českému názvu Pernštejn.

TAJEMNO

ZÁHUBA NEBO POKLAD. V jednom z okenních výhledů hradišní kaple je zařazena mramorová deska, na níž je reliéf s tajným písmem v cyrilici, rozdělený křížem. Místní legenda říká, že kdo na kámen sáhne, do roka zemře. A starousedlíci si ještě pamatují na několik záhadných a nevyšvětlených úmrtí, vesměs za hodné okolností. Jediná legenda zase říká, že pod deskou je ukryt hradišní poklad. Když ji ale někdy v 19. století během opravy hradu dělníci sejmuli, nic nenašli. Třetí verze pověsti o záhadném nápisu pak říká, že na desce je složitě zašifrovaný chronogram založení Pernštejna a křížek na ní je ve skutečnosti plánec vedoucí k zapomenutému hradišnímu pokladu nebo k ústí dodnes neobjevené tajné podzemní chodby. Tajemných znaků a značek je ale na hradu povícano na různých místech, které...

POD DOHLEDEM BÍLÝCH PANÍ

DCERA BOJOVNICE. V 11. století, kdy na hradu vládl velmi žid, sympatizant polského krále, obléhala Pernštejn moravská knížata. Bojovníci obránci jej bránili i nejstarší dcera hraniho pána coby udatná lučička. Dlouhé obléhání však postupně vysílilo obě strany a došlo k příměří a dohodě o podstoupení Pernštejna Moravanům, výměnou za beztržnost ústup posádky hradu. To neunesla statečná bojovnice, považující dohodu za zrádnu a pokračovala sama v boji. Rozličený otec neposlušné dceři přímo na hradebách za zaneuposlnost proklál srdce mečem. Od té doby dcera bloudí hradem s úsměvem nebo zaploutou vlní. První případ znamená radostnou událost, druhý neštěstí.

MARNIVÁ ELIŠKA. Když sloužila na hradě Pernštejně mladá a hezká komorná Eliška. Neustále se parádila, šlízela v zrcadle a zanedbávala své povinnosti. Jedného nedělního rána Eliška chyběla na mši. Všiml si toho starý mnich a šel ji hledat a pokřakat za marností. Eliška se však jeho varování pohrdavě vysmála a stočila se zpět k zrcadlu a dál si pročešovala své kadeře, jako by tam kněz ani nebyl. Pohrdání bohem posla božského natolik rozněžalo, že ji na místě proklal. V tom okamžiku se marnivá komorná propadla do země. Dnes po ní zbylo na hradě zrcadlo opředené pověstí: Kdo do něj pohlédne, do roka ztratí všechnu krásu. Bílá pání Eliška bloudí po chodbách Pernštejna s rozpuštěnými vlasy a hřebelem v ruce.

PERNŠTEJNSKÁ ADLĚTA. Byla vyhlášena na Veveri, aby se nechala najmout do služby. Za blíž neurčených okolností zde ožehotněla. Pro neprovdanou ženu bylo však očekávání v té době velkou hanbou a proto křivě zapřísahala „Pane Bože, jestliže já jsem bicháta, bodej bych se hned propadla.“ Tak se i stalo a od té události straší jako příznak. Nejeví se však na Veveri, ale vrátila se na svůj domovský hrad Pernštejn. Pokud je v bílém, oznamuje štěstí, pokud v černém, zvěštuje neštěstí.

ZTRACENÁ MARKÉTA. Bavor z Pernštejna vládl na hradě společně se svým bratrem Janem. Bavor brzy zemřel a jeho polovinu majetku zdedila sedmnáctiletá dcera Markéta. Strýc Jan byl ale velmi chamtivý, proto mladé šlechtčíně škodil a dělal jí život nesnesitelný. Jednou v noci Markéta utekla z hradu společně se svou služebnou a nikdo nevěděl kam. Jan se tak stal jediným pánem hradu, když se chtěl ale po čas obléhat a přivést na hrad novou pání domu, zjeví se v noci bílá ženská postava, ve které rozpoznal Markétu. Prosila svého strýce, aby ji nenechal v temném a chladném příkrytu a řekla mu o nedávné jeskyni. Jan tam pro své věčty svědomí poslal sluby. Ti nalezi dvě mrtvá těla – Markéta a její služebná. Mladá šlechtčína byla pochována se všemi potcami a od této doby se zjevu na Pernštejně, prý jen jako předzvěst tragédie či smrti nějakého pána z Pernštejna.

KDE „ODPOČÍVAJÍ“ PERNŠTEJNI?

Kostel Povýšení svatého Kříže je římskokatolický chrám v městysu Doubravnik v okrese Brno-venkov.

Původní místo kláštera augustiniánů, založeného kolem roku 1230. Pernštejnové, majitelé místního panství, rozhodli si zde zbudovat rodové pohřebiště v podobě nového kostela. Ten byl na náklady Jana IV. Bohatého a jeho bratra Vojtěcha postaven v letech 1535–1557, vyvěcen byl již v roce 1548.

Savba je goticko-renašancní síňové trojlodí s polygonálním ukončením závěrem a hranolovou věží. Pod presbytářem (kněžištěm) byla zřízena pernštejnská hrobka, do které se scházelo po třískách schodech. Zde se nacházejí cínové a stříbrné rakve, které si však v roce 1645 švédská armáda vzala jako válečnou kořist a kosti nechala vyvápnat na zemi. Po obvodu presbytáře je ve zdech umístěno celkem šest náhrobních kamenů:

1. **Kateřina z Pernštejna (* 1449)**
2. **Johanka z Libic (* 1515)**
3. **Jan IV. Bohatý (* 1548)**
4. **Vilem II. z Pernštejna (* 1521)**
5. **Vratislav L. z Pernštejna (* 1496)**
6. **Jan II. z Pernštejna (* 1475)**

Další dva kameny se nacházejí přímo u vltavě chrámu.

Ve 40. letech 16. století byla vyzdobována část chrámu došedně prázdnou sakristií. Podílné barokní oběd, konkrétně 80. léta 18. století, znamenalo pořízení současného mobiliáře z dílny brněnského sochaře Ondřeje Schwegla. Na hliněvin otáři se octilo mistrovské plátno Nalezení sv. Kříže od rakouského malíře Franze Anton Maulbertsche. V roce 1792 bylo dřevěné zvonicové patro věže nahrazeno barokním zlatým. Poslední velká úprava proběhla v letech 1850–1867, kdy nechal hrabě Václav Mirovský přistavět k severo-západní stěně trojlodí novogotickou hrobku Mirovských a dal do ní převést tělesné pozůstatky svých předků. Dnes se v ní nachází 19 litinových sarkofágů.

Zdroj: www.infocesco.cz / Wikipedie / www.hrad-pernstejn.cz / www.doubravnik.cz / spirit.cz